

BERNARD-MARIE KOLTÈS

Bernard-Marie Koltès

Roberto Zucco

"Po drugi molitvi boš videl, kako se sončna plošča razgrne, in iz nje boš videl viseti falus, izvir vetra; in če obrneš obraz proti vzhodu, se bo premaknilo, in če obrneš obraz proti zahodu, bo šlo za tabo."

(Iz Mitrovega kulta z Velikega skrivnostnega papirusa v Parizu. Navajal Carl Jung v zadnjem intervjuju za BBC.)

OSEBE

Roberto Zucco

Njegova mati

Punca

Njena sestra

Njen brat

Njen oče

Njena mati

Star gospod

Elegantna gospa

Gorila

Neučakani zvodnik

Kurba, čisto iz sebe

Melanholični inšpektor

Inšpektor

Komisar

Prvi stražar

Drugi stražar

Prvi policist

Drugi policist

Moški. Ženske. Kurbe. Zvodniki. Glasovi jetnikov in stražarjev.

I. POBEG

Zaporniško obzidje, v višini streh.

Strehe zapora, čisto do slemen.

Ob uri, ko stražarje, ker so molčali in strmeli v nebo, včasih premagajo prividi.

PRVI STRAŽAR: Si kaj slišal?

DRUGI STRAŽAR: Čisto nič.

PRVI STRAŽAR: Nikoli nič ne slišiš.

DRUGI STRAŽAR: Pa ti, si kaj slišal?

PRVI STRAŽAR: Ne, ampak imel sem občutek, da nekaj slišim.

DRUGI STRAŽAR: A si slišal ali nisi?

PRVI STRAŽAR: Nisem slišal z ušesi, ampak obšla me je misel, da nekaj slišim.

DRUGI STRAŽAR: Misel? Pa brez ušes?

PRVI STRAŽAR: Tebe nikoli ne obide misel, zato nikoli nič ne slišiš in ne vidiš.

DRUGI STRAŽAR: Nič ne slišim, ker ni nič slišat, in nič ne vidim, ker ni nič videt. Brez potrebe sva tu, in zato se na koncu zmerom začneva prepirat, Čisto brez potrebe: puške, alarmne naprave, najine odprte oči ob tej uri, ko imajo vsi ljudje oči zaprte. Brez potrebe se mi zdi, da imava oči odprte zato, da strmijo v nič, in ušesa napeta, da prežijo v nič, ko bi morala ob tej uri ušesa poslušat hrum najinega notranjega veselja in bi se morale oči zazirati v najine notranje pokrajine. Verjameš v notranje veselje?

PRVI STRAŽAR: Verjamem, da nisva brez potrebe tu; preprečujeva pobege.

DRUGI STRAŽAR: Ampak tu ni pobegov. Nemogoči so. Ječa je preveč moderna. Niti najmanjši zapornik ne bi mogel pobegniti. Niti če bi bil majhen kot podgana. Tudi če bi prišel skoz prvo ograjo, je potlej druga, bolj na gosto, kot sito, in potlej še bolj, kot cedilo. Tekoč bi moral bit, da bi lahko prišel skoz. In roka, ki je zaklala, in dlan, ki je zadavila, pač nista iz tekočine. Kaj praviš, kako lahko

koga obide misel, da bi klal in davil, najprej misel, in potlej to še naredi?

PRVI STRAŽAR: Pokvarjenost, čista.

DRUGI STRAŽAR: Šest let, odkar sem paznik, kar naprej gledam morilce, da bi dognal, kaj je lahko na njih takšnega, kar je drugačno od mene, jetniškega paznika, ki ne morem nikogar zaklat ali zadavit in me niti ne obide takšna misel. Premišljal sem, mozgal, celó ko so bili pod tušem, sem jih gledal, ker sem slišal, da se morilski nagon skriva v spolovilu. Več kot šeststo sem jih videl, in evo, nobene skupne točke ni med njimi; veliki so in majhni, tanki in čisto majceni, okrogli, šilasti, ogromni; nič se ne da potegniti iz tega.

PRVI STRAŽAR: Čista pokvarjenost, ti rečem. A kaj vidiš?

Prikaže se Zucco, hodi po slemenu.

DRUGI STRAŽAR: Čisto nič.

PRVI STRAŽAR: Jaz tudi ne, ampak obšla me je misel, da nekaj vidim.

DRUGI STRAŽAR: Vidim tipčka, ki hodi po strehi. To je gotovo od tega, ker nisva spala.

PRVI STRAŽAR: Kaj bi tipček počel na strehi? Prav imaš. Kdaj pa kdaj bi morala zatisnit oči nad notranjim veseljem.

DRUGI STRAŽAR: Rekel bi celó, da bi utegnil bit Roberto Zucco, tisti, ki so ga spravili pod ključ popoldne, ker je ubil očeta. Zverina, divja in stekla.

PRVI STRAŽAR: Roberto Zucco. Nikoli slišal.

DRUGI STRAŽAR: Dobro, a kaj vidiš tamle, a vidim samo jaz?

Zucco gre počasi po strehi naprej.

PRVI STRAŽAR: Mislim, da nekaj vidim. Ampak kaj je to?

Zucco počasi izginja za dimnikom.

DRUGI STRAŽAR: Zapornik je, ki beži.

Zucco je izginil.

PRVI STRAŽAR: Klimba, prav imaš, to je pobeg.

Streljanje, žarometi, sirene.

II. UMOR MATERE

Zuccova mati v nočni srajci ob zaprtih vratih.

MATI: Roberto, roko imam na telefonu, dvignem ga in pokličem policijo.

ZUCCO: Odpri.

MATI: Nikoli.

ZUCCO: Samo sunem jih, pa se snamejo, natančno veš, ne delaj se neumne.

MATI: Kar daj, nesreča, kar suni jih, prismoda, zbudil boš sosede. V ječi si bil bolj na varnem, ker če te vidijo, te bodo linčali: tu ljudem ni prav, če kdo ubije svojega očeta. Še psi tu okrog te bodo gledali postrani.

Zucco tolče po vratih.

MATI: Kako si pobegnil? Kakšna ječa je sploh to?

ZUCCO: Nikoli me ne bojo imeli v ječi več kot par ur. Nikoli. Odpri že; ob tebi bi še polž izgubil potrpljenje. Odpri, drugače bom podrl bajto.

MATI: Po kaj si prišel sem? Kaj te je prignalo, da se vrneš? Ne maram te več videt, ne, ne maram te več videt. Nisi več moj sin, s tem je konec. Zame si samo še muha na dreku.

Zucco vdre vrata.

MATI: Roberto, ne hodi mi blizu.

ZUCCO: Prišel sem po svoj komplet.

MATI: Po svoj kaj?

ZUCCO: Komplet: po zeleno bluzo in bojne hlače.

MATI: Ta svinjska vojaška obleka. Kaj pa rabiš svinjsko vojaško obleko?
Nor si, Roberto. Ko si bil v zibki, bi morali to videt in te zagnat v smeti.

ZUCCO: Zmigaj se, pohiti, takoj jo prinesi.

MATI: Denar ti dam. Denarja bi rad. Kupil si boš vse obleke, kar jih hočeš.

ZUCCO: Ne maram denarja. Svoj komplet hočem.

MATI: Nočem tega, nočem. Poklicala bom sosede.

ZUCCO: Hočem svoj komplet.

MATI: Ne kriči, Roberto, ne kriči, bojim se te; ne kriči, zbudil boš sosede.
Ne morem ti ga dat, nemogoče: umazan je, zasvinjan, takšnega ne moreš obleč. Počakaj, da ga operem, da ga posušim in zlikam.

ZUCCO: Sam ga bom opral. V javno pralnico bom šel.

MATI: Premaknjen si, ubogi fant. Čisto si usekan.

ZUCCO: To je moj najljubši kraj na svetu. Miren je, tih, in tam so ženske.

MATI: Pa kaj. Nočem ti ga dat. Ne hodi mi blizu, Roberto. Še nosim črno za tvojim očetom, a boš zdaj mene ubil?

ZUCCO: Ne boj se me, mama. Zmerom sem bil nežen in prijazen s tabo.
Zakaj bi se me bala? Zakaj mi ne bi dala mojega kompleta? Rabim ga, mama, rabim.

MATI: Ne bodi prijazen z mano, Roberto. Kako, misliš, naj pozabim, da si ubil očeta, da si ga vrgel skoz okno, kot se vrže cigareto? In zdaj si prijazen z mano. Nočem pozabit, da si ubil očeta, in če boš nežen, Roberto, bom vse pozabila.

ZUCCO: Pozabi, mama. Daj mi moj komplet, zeleno bluzo in bojne hlače; čeprav je umazan, čeprav je pomečkan, mi ga daj. In potlej bom šel, prisežem.

MATI: Sem res jaz, Roberto, sem te res jaz rodila? Si prišel iz mene ven? Če te ne bi tukaj rodila, če ne bi videla, kako prihajaš, in te spremljala s pogledom, dokler te niso položili v zibko; če ne bi potlej ves čas, brez predaha, bedela nad tabo in oprezala za vsako

spremembo na tvojem telesu, tako da sploh nisem zaznala, kdaj se je spremenilo, in te zdaj gledam in si čisto tak kot tisti, ki je prišel v tej postelji iz mene ven, ne bi verjela, da imam pred sabo svojega sina. Ampak prepoznam te, Roberto. Prepoznam obliko tvojega telesa, tvojo postavo, barvo tvojih las, barvo tvojih oči, obliko tvojih rok, tvojih velikih, krepkih rok, ki so zmerom le božale vrat tvoje mame in stiskale dlan tvojemu očetu, ki si ga ubil. Zakaj je ta otrok, ki je bil petindvajset let tako razumen, na lepem ponorel? Kako se ti je zmaknilo, Roberto? Kdo ti je položil deblo na ravno pot, da si padel v prepad? Roberto, Roberto, nobeden ne gre popravljat avta, ki se je raztreščil v grapi. Nobeden ne poskuša postaviti nazaj na progo vlaka, ki se je iztiril. Pustijo ga, pozabijo. Pozabljam te, Roberto, pozabila sem.

ZUCCO: Preden me pozabiš, mi povej, kje je komplet.

MATI: Tam, v košari. Umazan je in čisto pomečkan. *Zucco izvleče komplet.* In zdaj pojdi, prisegel si, da greš.

ZUCCO: Ja, prisegel.

Stopi k njej, jo poboža, objame, stisne; mati zaječi.

Spusti jo, da pade, zadavljena.

Zucco se sleče, si navleče komplet in gre.

III. POD MIZO

Kuhinja.

Miza, pokrita s prtom, ki pada do tal.

Pride puncina sestra.

Gre do okna in ga napol odpre.

SESTRA: Pridi not, ne ropotaj, sezuj čevlje; usedi se tja in bodi tiho.

Punca zleze skoz okno. Tako torej, ob takšni uri sredi noči te najdem, kako čepiš tam ob zidu. Tvoj brat divja z avtom po mestu

in lahko ti rečem, da jih boš debelo fasala, ko te najde, skrbi ga ko hudič. Tvoja mati je cele ure prežдела pri oknu in si umišljala vse, kar je mogoče na tem svetu, od skupinskega posilstva do razrezanega telesa v gozdu, da o sadistu, ki te je naklinil v neki kleti, sploh ne govorim. Tvoj oče je tako zelo prepričan, da te ne bo več videl, da se ga je na hitro nažrl in na kavču obupano smrči. Jaz pa letam po ulicah kot nora in te najdem, kako fino čepiš tam ob zidu. Pa ti ne bi bilo treba drugega, ko da greš čez dvorišče, in bi bili mirni. In kaj imaš od tega? Da te bo brat nažgal po riti, in upam, da te bo do krvi. *Premor.* Ampak vidim, da si sklenila, da ne govoriš z mano. Sklenila, da boš tiho. Da se zaviješ v molk. Okrog so vsi iz sebe, jaz pa bom tiho. Z zalimanimi usti. Bomo videli, kako zalimana bojo tvoja usta, ko te bo brat nažgal po riti. Kdaj jih boš odprla in mi razložila, zakaj, ko si imela dovoljenje do polnoči, zakaj si prišla tako pozno? Ker če ne zineš, bom vsak čas ponorela, še jaz bom začela mislit vse mogoče. Vrabčica moja, povej svoji sestri, vse lahko prenesem, in branila te bom, častna, ko bo tvoj brat jezen. *Premor.* Ena punčkarja se ti je zgodila, srečala si fanta, butast je bil kot vsi fantje, neroden je bil, je bil grob s tabo? Poznam to, škrljanček moj, bila sem punčka, bila sem na zabavah, kjer so fantje bedasti. Pa kaj, če si pustila, da te je poljubil. Še tisočkrat boš pustila, da te poljubljaajo bedaki, pa če ti bo do tega ali ne; in prijemali te bojo po riti, če ti bo prav ali ne. Ker fantje so bedaki in ne znajo pod soncem drugega kot prijemati punčke za rit. To imajo strašno radi. Ne vem, kakšen užitek najdejo v tem, mislim pa, da ne najdejo nobenega užitka. To jim je v naravi. Ne morejo pomagat. Od rojstva so bedaki. Ampak iz tega ni treba delat tragedije. Bistveno je, da si ne pustiš vzeti tistega, kar mora počakati na svoj čas. Pa saj vem, da boš počakala na svoj čas in bomo vsi skupaj – tvoja mati, oče, brat, jaz, pa tudi ti seveda – izbrali, komu boš tisto dala. Ali pa ti je kdo naredil silo, ampak kdo bi si upal to narediti takšni punčki, tako čisti, tako nedolžni? Reci, da ti niso naredili sile. Reci, da ti niso vzeli tistega, ne res, kar mora počakati na svoj čas. Odgovori. Odgovori, drugače bom

huda. *Hrum.* Skrij se pod mizo, hitro. Mislim, da se je vrnil tvoj brat.

Punca izgine pod mizo.

Pride oče, v pižami, napol spi. Gre čez kuhinjo, za kratek čas izgine, gre nazaj čez kuhinjo in se vrne v svojo sobo.

Punčka si, angelček, nedolžni angelček svoje sestre, brata, očeta in matere. Ne reci mi te grozne reči. Tiho bodi. Zmešalo se mi bo. Konec je s tabo, in vseh nas je konec.

S hudim truščem pride brat. Sestra steče k njemu.

Ne kriči, ne razburjaj se. Ni je tu, ampak našli smo jo. Našli smo jo, ampak ni je tu. Pomiri se, sicer se mi bo zmešalo. Ne maram vseh nesreč na kupu, in če boš kričal, se bom ubila.

BRAT: Kje je? Kje?

SESTRA: Pri prijateljici. Pri prijateljici spi, v njeni postelji, na toplem in na varnem, nič se ji ne more zgoditi, nič. Strašna nesreča prihaja nad nas. Ne kriči, lepo te prosim, ker lahko se zgodi, da ti bo žal in da se boš jokal.

BRAT: Nič me ne more spraviti v jok, samo strašna nesreča, ki bi se zgodila moji sestrici. Tako zelo sem pazil nanjo, in šele to noč mi je ušla. Samo za nekaj ur, po dolgih letih, ko sem pazil nanjo. Nesreča rabi več časa, da se zgrne nad nekoga.

SESTRA: Nesreči ni mar časa. Pride, kadar hoče, in v hipu vse spremeni. V hipu uniči dragocenost, ki smo jo hranili dolga leta. *Nekaj prime in spusti na tla.* In ne moremo zlepit koščkov. Če še tako kričimo, ne moremo jih zlepit.

Pride oče. Gre čez kuhinjo kot prvikrat in izgine.

BRAT: Pomagaj mi, sestra, pomagaj. Močnejša si od mene. Ne prenašam nesreče.

SESTRA: Nobeden je ne prenaša.

BRAT: Deli jo z mano.

SESTRA: Čezinčez je že imam.

BRAT: Nekaj grem spit. *Odide.*

Oče pride nazaj.

OČE: Jokaš, hčerka? Zdelo se mi je, da slišim nekoga jokati. *Sestra vstane.*

SESTRA: Ne. Prepevam. *Odide.*

OČE: Prav imaš. To odvrča nesrečo. *Odide.*

Malo pozneje pride punca spod mize, gre k oknu, ga napol odpre in spusti noter Zucca.

PUNCA: Sezuj čevlje. Kako ti je ime?

ZUCCO: Kliči me, kakor hočeš. Pa tebi?

PUNCA: Nimam več imena. Kličejo me kot kakšno živalco, vrabčica, piška, škranček, škorček, čizek, golobka, slavček. Raje bi videla, če bi mi rekli podgana, kača klopotača, prase. Kaj počneš v življenju?

ZUCCO: V življenju?

PUNCA: Ja, v življenju: kaj si po poklicu, kje delaš, kako služiš denar in vse te reči, ki jih vsi počnejo?

ZUCCO: Ne počnem tega, kar vsi.

PUNCA: Ravno zato mi povej, kaj počneš.

ZUCCO: Skrivni agent sem. A veš, kaj je skrivni agent?

PUNCA: Vem, kaj je skrivnost.

ZUCCO: Agent, in sploh, če je skrivni, veliko potuje, po vsem svetu, in oborožen je.

PUNCA: Orožje imaš?

ZUCCO: Jasna stvar.

PUNCA: Pokaži.

ZUCCO: Ne.

PUNCA: Torej ga nimaš.

ZUCCO: Poglej. *Izveče bodalo.*

PUNCA: To že ni orožje.

- ZUCCO: S tem lahko prav tako v redu ubiješ kot z vsakim orožjem.
- PUNCA: In kaj še počne skrivni agent, poleg tega, da ubija?
- ZUCCO: Potuje, v Afriko gre. A veš, kje je Afrika?
- PUNCA: Natančno.
- ZUCCO: V Afriki poznam kraje, visoko v gorah, kjer ves čas sneži. Nobeden ne ve, da v Afriki sneži. Jaz pa imam najraje to: sneg, ki pada v Afriki na zamrznjena jezera.
- PUNCA: Rada bi šla gledat sneg v Afriki. Rada bi se drsala po zamrznjenih jezerih.
- ZUCCO: Tudi beli nosorogi so tam, čez jezero grejo in nanje sneži.
- PUNCA: Kako ti je ime? Povej.
- ZUCCO: Nikoli ne bom povedal svojega imena.
- PUNCA: Zakaj ne? Rada bi vedela, kako ti je ime.
- ZUCCO: Skrivnost je.
- PUNCA: Skrivnosti znam obdržat zase. Povej mi, kako ti je ime.
- ZUCCO: Pozabil sem.
- PUNCA: Lažnivec.
- ZUCCO: Andreas.
- PUNCA: Ne.
- ZUCCO: Angelo.
- PUNCA: Ne imej me: za norca, drugače bom vpila. Nič od tega ni.
- ZUCCO: Kako to veš, če ne veš, kako mi je ime?
- PUNCA: Nemogoče. Takoj bi ga prepoznala.
- ZUCCO: Ne morem ga povedat.
- PUNCA: Tudi če ga ne moreš povedat, mi ga vseeno povej.
- ZUCCO: Nemogoče. Lahko bi mi prineslo nesrečo.
- PUNCA: Nič zato. Vseeno mi ga povej.
- ZUCCO: Če ti ga povem, bom umrl.
- PUNCA: Tudi če boš moral umret, mi ga vseeno povej.
- ZUCCO: Roberto.
- PUNCA: Roberto in kaj še?
- ZUCCO: Bodi zadovoljna s tem.
- PUNCA: Roberto in? Če ne poveš, bom zakričala, in moj brat, ki je zelo jezen, te bo ubil.
- ZUCCO: Rekla si, da veš, kaj je skrivnost. Pa res veš?

PUNCA: To je edina stvar, ki jo zares dobro vem. Povej mi, kako ti je ime, povej.

ZUCCO: Zucco.

PUNCA: Roberto Zucco. Tega imena ne bom nikoli pozabila. Skrij se pod mizo, nekdo gre.

Pride mati.

MATI: A sam s sabo govoriš, škrjanček?

PUNCA: Ne. Prepevam, da bi odvrnila nesrečo.

MATI: Prav imaš. *Zagleda črepinje.* Krasno. Že dolgo sem si želela, da bi se rešila te svinjarije.

Mati odide.

Punca zleze pod mizo k Zuccu.

PUNCIN GLAS: Hej, ti si mi vzel nedolžnost in ti jo boš obdržal. Zdaj mi je ne bo mogel vzet noben drug. Imaš jo do konca svojih dni, in tudi ko me boš pozabil ali ko boš mrtev, jo boš imel. Zaznamovala sem te kot z brazgotino po pretepu. Meni se ni treba bat, da bi pozabila, saj nimam nobene druge, da bi jo komu dala; konec, opravljeno, do konca življenja. Dala sem jo in ti jo imaš.

IV. INŠPEKTORJEVA MELANHOLIJA

Recepcija kurbirskega hotela v četrti Mali Čikago.

INŠPEKTOR: Žalosten sem, šefica. Čutim, da mi je težko pri srcu, in ne vem zakaj. Dostikrat sem žalosten, ampak tokrat je nekaj hudo narobe. Kadar se tako počutim, namreč, da mi je za zjokat ali za umret, začnem iskat razloge za to. Premislim vse, kar sem doživel tisti dan in tisto noč in prejšnji večer. In zmerom se spomnim kakšne

nepomembnosti, ki je takrat, ko se je zgodila, minila brez posledic, a se mi je, kot kakšen svinjski virus, zavrtala v srce in me zdaj tam zvija. In ko doženem, katera nepomembnost mi je povzročila toliko gorja, se ji posmejem, virus se združne kot bolha pod nohtom, in vse je v redu. Tudi danes sem poskušal; šel sem tri dni nazaj, enkrat v eno in drugič v drugo smer, in zdaj sem spet tu in ne vem, od kod prihaja zlo, in enako žalosten in težkega srca.

ŠEFICA: Preveč se vtikate v mrličce, inšpektor, in v zvodniške posle.

INŠPEKTOR: Mrličev je toliko, kolikor jih je. Ampak zvodnikov, teh je dosti preveč. Bolje bi bilo, če bi imeli več mrličev in manj zvodnikov.

ŠEFICA: Jaz pa imam raje zvodnike; preživljajo me in hudimano so živi.

INŠPEKTOR: It moram, šefica. Adijo.

Iz neke sobe pride Zucco, zaklene vrata.

ŠEFICA: Nikoli se ne reče adijo, inšpektor.

Inšpektor odide, za njim Zucco.

Čez nekaj trenutkov pride kurba, čisto iz sebe.

KURBA: Gospa, gospa, peklenske sile so zdijvale čez Mali Čikago. Vsi so zmešani, kurbe ne delajo več, zvodniki so pozabili zapret usta, stranke so pobegnile, vse se je ustavilo, vse je okamenelo. Gospa, satanu ste dali zavetišče. Ta dečko, ki je prišel pred kratkim, ki ne zine nobene, ki damam ne odgovarja na vprašanja, da si človek reče, a sploh ima glas in spol; ta dečko, ki kljub vsemu tako milo gleda; ta vsekakor lepi dečko, in o tem smo dame dosti govorile – pride ven za inšpektorjem. Dame ga gledamo, hecamo se, ugibamo vse mogoče. Stopa za inšpektorjem, ki je videt zatopljen v globoke misli; stopa za njim kot njegova senca; in senca se krajša, ko da je poldne, zmerom bliže je zgrbljenemu inšpektorjevemu hrbtu, in na lepem potegne iz žepa dolgo bodalo in ga zasadi siromaku v hrbet. Inšpektor zastane. Ne obrne se. Na rahlo zmaje z glavo, kot bi se razrešila globoka misel, v katero je bil zatopljen. Potem

se mu zamaje vse telo, in zgrmi po tleh. Ne morilec ne žrtev se niti malo ne pogledata. Dečko strmi v inšpektorjev revolver; skloni se, ga vzame, spravi v žep in gre, čisto mirno, satansko mirno, gospa. Ker nobeden se ni zganil, vsi so ga nepremično gledali, kako odhaja. Izginil je v množici. Hudiča ste imeli pod streho, gospa.

ŠEFICA: Kakorkoli, če je ubil inšpektorja, dečko, potlej je oplel.

V. BRATKO

Kuhinja.

Punca ob zidu, ustrahovana.

BRAT: Ne boj se me, piška. Nič ti ne bom naredil. Tvoja sestra je koza. Zakaj misli, da te bom namlatil? Zdaj si baba, nikoli nisem namlatil kakšne babe. Babe mam rad, od vsega najraje. Dosti boljše so kot mlajša sestra. Mlajša sestra je sranje. Kar naprej je treba pazit nanjo, jo met na očeh. Da bi obvaroval kaj? Njeno devištvo? Koliko časa je treba varovat devištvo mlajše sestre? Ves čas, ki sem ga porabil, da sem pazil nate, je zgubljen čas. Žal mi je za vsem tem časom. Žal mi je vsakega dneva, vsake ure, ki sem jo zgubil, ko sem pazil nate. Punce bi bilo treba razdevičit takoj, ko postanejo punce, in bi meli starejši bratje mir, na nič jim ne bi bilo treba več pazit in lahko bi porabili čas za druge reči. Zelo mi je všeč, da te je en klinec obrnil; zdaj mam končno mir. Ti greš po svoji poti, jaz po svoji, in ne vlačim te več za sabo kot kakšno verigo. Greva raje skupaj nekaj spit. Zdaj se moraš naučit, da ne boš več povešala oči, da ne boš več zardevala, da si boš upala gledat fante. Zdaj je konec z vsem tem. Nesramna bodi. Dvigni glavo, glej fante, zijaj vanje, to majo strašno radi. Čista zguba je, če si samo še en hip sramežljiva. Eksplodiraj, stara, in to takoj. Zaženi se v življenje, pojdi v Mali Čikago in vlači se s kurbami, še ti bodi kurba: cekin

ti bo padel in nobenemu ne boš v breme. In mogoče te bom srečal v kakšnem baru, kjer se peca, pomignil ti bom in bova bratko in sestra v baru, to pa ni več sranje in fino se ma. Ne zgublaj časa, piška, ne povešaj oči in ne stiskaj kolen, to nima več vica. Kakorkoli obrneš, poroka je šla v maloro. Splačalo se te je pazit za poroko, splačalo se je, da sramežljivo povešaš oči do dneva poroke, ampak zdaj je poroka šla v maloro, in vse drugo tudi. V hipu, samo migneš, gre vse v maloro: poroka, družina, tvoj oče, mati, sestra; in meni se sladko. Tvoj oče smrči od obupa in tvoja mati se joka; najbolje jih je pustit jokati in smrčati in oditi od hiše. Lahko maš otroke: se nam krasno. Lahko jih nimaš, se nam tudi. Lahko počneš, kar češ. Nehal sem pazit nate, nehala si bit punca. Nič nisi več stara; lahko bi mela petnajst ali petdeset let, ni razlike. Baba si in vsem se krasno žvižga.

VI. PODZEMELJSKA

Razglas: "Išče se", in na njem Zuccova slika, brez imena; pod njim na postaji podzemeljske, ki je že zaprta, drug ob drugem sedita star gospod in Zucco.

GOSPOD: Star človek sem in zakasnil sem se čez vsako razumno mero. Bil sem vedre volje, ker sem ujel zadnji vlak, ko na nekem križpotju tega blodnjaka hodnikov in stopnišč na lepem nisem več prepoznal svoje postaje, čeprav sem na njej zelo pogosto in sem mislil, da jo poznam kot lastno kuhinjo. Nisem pa vedel, da se za preprosto smerjo, ki jo ubiram dan za dnem, skriva temačen svet predorov in nepoznanih smeri, za katerega bi mi bilo ljubše, ko bi mi bil ostal tuj, a sem ga bil zaradi svoje nespametne raztresenosti prisiljen spoznati. Na mah luči ugasnejo in svetlobo dajejo le te bele lučke, za katere nisem vedel, da sploh so. Stopam torej naravnost skozi nepoznani svet, kolikor hitro le morem, kar seveda ne pomeni dosti

pri takšnem starem človeku. In ko na vrhu neskončnih tekočih stopnic, ki stojijo pri miru, pomislim, da sem zagledal izhod, bums!, mi ne pustijo do njega velikanske rešetke. Tako sem zdaj tu, v položaju, ki je hudimano neresen za človeka mojih let, kaznovan za svojo raztresenost in za počasnost svojih korakov, in čakam kaj vem kaj in niti ne maram natanko vedeti, kajti takšne novotarije star človek težko prebavi. Da se zdani, gotovo, to čakam na tej postaji, ki mi je bila domača kot moja kuhinja in ki se je zdaj bojim. Da, gotovo čakam, da se spet prižgejo običajne luči in da pripelje prvi vlak. Ampak hudo me skrbi, saj ne vem, kako bom po takšni prismojeni prigodi spet ugledal svetlobo dneva, ta postaja mi ne bo videti nikoli več enaka, ne bom mogel več spregledati teh belih lučk, ki jih prej ni bilo; in za povrh prečuta noč, ne vem, kako ta spremeni življenje, nobene še nisem prebedel, najbrž se vse zmakne, dan se ne izmenjuje več z nočjo, kot se je godilo prej. Vse to me hudo skrbi. Ampak vi, mladi mož, imate prožne noge in bistrega duha, da, dobro vidim vaš bistri pogled, ki ni kalen in zmeden kot pogled takšnega starega človeka, in nemogoče se mi zdi, da bi vas ujeli v past ti hodniki in velikanske rešetke; pa kaj rešetke, ne!, mlad mož bistrega duha, kot ste vi, bi šel skozi kot kapljica vode skozi cedilo. Delate tu ponoči? Pripovedujte mi o sebi, pomirilo me bo.

ZUCCO: Normalen in razumen fant sem, gospod. Nikoli nisem zbujal pozornosti. Bi me sploh opazili, če se ne bi usedel zraven vas? Zmerom sem bil prepričan, da je za spokojno življenje najbolje biti prozoren kot steklo, kot kameleon na kamnu, ne imeti ne barve ne vonja, hoditi skozi zidove; naj gre pogled ljudi skozi vas in naj zagleda tiste za vami, kot bi vas sploh ne bilo. Težek posel je biti prozoren, prava spretnost; stara, zelo stara sanja o nevidnem človeku. Nisem junak. Junaki so zločinci. Ni junaka, čigar obleka ne bi bila prepojena s krvjo, in kri je edina stvar na svetu, ki ne more biti neopažena. Najbolj očitna stvar na svetu je. Ko bo vse razdejano, ko bo zemlja zagnila megla zadnjega dne, bojo še zmerom ostale s krvjo prepojene obleke junakov. V šole sem hodil, bil sem dober dijak. Kdor je bil enkrat dober dijak, ta ne popušča. Vpisal sem

se na univerzo. V klopeh Sorbone imam svoj sedež, skupaj z drugimi dobrimi dijaki, med katerimi ne zbujam pozornosti. Povem vam, dober dijak moraš biti, obziren in neviden, da si lahko na Sorboni. To ni kakšna predmestnih univerz, kamor hodijo pridaniči in tisti, ki se imajo za junake. Hodniki moje univerze so tihotni in po njih stopajo sence, ki jim ni slišati korakov. že jutri grem spet na predavanje iz lingvistike. Ker jutri je na urniku lingvistika. Tam bom, neviden med nevidnimi, tihoten in pazljiv v gosti megli navadnega življenja. Nič ne more spremeniti toka stvari, gospod. Kot vlak sem, ki mirno pelje čez planjave in ga nič ne more iztiriti. Kot povodni konj sem, zarit v blato, ki se premika zelo počasi in ga ne more nič odvrniti od smeri in ritma, ki ju je izbral.

GOSPOD: Zmerom se lahko iztiri, mladi mož, da, zdaj vem, kdorkoli se lahko iztiri, kadarkoli. Star človek sem, mislil sem, da poznam življenje in svet tako dobro kot svojo kuhinjo, bums!, pa sem zunaj sveta, ob uri, ki to sploh ni, pod nepoznano lučjo, in predvsem v skrbeh, kaj bo, ko se bodo prižgale običajne luči in bo pripeljal prvi vlak in bodo običajni ljudje, kakršen sem bil, prihrumeli na postajo; in po svoji prvi prečuti noči bom moral iti ven, mimo rešetak, ki se bodo naposled odprle, uzret beli dan, ko nisem videl niti noči. In nič ne vem, kaj se bo godilo, kako bom videl svet in kako bo videl svet mene ali pa me ne bo. Kajti ne bom več vedel, kaj je dan in kaj noč, ne bom več vedel, kaj naj počnem, vrtel se bom po svoji kuhinji in oprezal, koliko je ura, in vsega tega, mladi mož, se zelo bojim.

ZUCCO: Res se je česa bat, res.

GOSPOD: Jecljate, čisto malo; to mi ugaja. Pomirja me. Pomagajte mi, zdaj zdaj bo zahrumelo. Pomagajte staremu izgubljenemu človeku do izhoda, in mogoče še čez.

Na postaji se prižgejo luči.

Zucco pomaga staremu gospodu, da vstane, in gre z njim.

Pripelje prvi vlak.

VII. SESTRI

Kuhinja.

Punca s torbo.

Pride sestra.

SESTRA: Prepovem ti, da greš.

PUNCA: Nimaš mi kaj prepovedovat. Zdaj sem starejša od tebe.

SESTRA: Kaj čenčaš? Vrabčica si, ki čepi na veji. In jaz sem tvoja starejša sestra.

PUNCA: Stara devica si, nič ne veš o življenju, dobro si pazila nase, dobro si se varovala. Jaz pa sem se postarala, posilili so me, konec je z mano in sama odločam o vsem.

SESTRA: Kaj nisi moja sestra, ki mi je zaupala čisto vse?

PUNCA: Kaj nisi stara frajla, ki čisto nič ne ve in bi morala obmolknit pred mojo izkušnjo?

SESTRA: O kakšni izkušnji govoriš? Nič ni vredno, če izkusiš nesrečo. Nesreča je dobra za to, da se jo čim prej pozabi. Samo sreča je vredna, da jo izkusiš. Zmerom se boš spominjala lepih, mirnih večerov z očetom in mamo, z bratom in sestro; še ko boš stara, se boš spominjala tega. Nesrečo pa, ki se je zgrnila nad nas, boš takoj pozabil, škorček moj, pri sestri in bratu, pri mami in očetu.

PUNCA: Mamo in očeta, sestro in brata bom pozabila in jih že pozabljam, ne pa svoje nesreče.

SESTRA: Tvoj brat te bo ščitil, lastoviček moj; rad te bo imel bolj, kot te je kdo doslej; že zdaj te je imel bolj rad kot kogarkoli. On bo vsi moški skupaj, kar jih boš rabila.

PUNCA: Ne maram, da me ima kdo rad.

SESTRA: Ne govori tako. Samo to je nekaj vredno v življenju.

PUNCA: Kako si upaš to reč? Nikoli nisi imela moškega. Nikoli te ni imel nobeden rad. Vse življenje si ostala sama, in bila si zelo nesrečna.

SESTRA: Nikoli nisem bila nesrečna, samo zaradi tvoje nesreče.

PUNCA: Kaj da ne, vem, da si bila nesrečna. Dostikrat sem te zalotila, kako jokaš za zaveso.

SESTRA: Brez razloga jokam, zmerom ob istih urah, da si nabere na zalogo, in zdaj me ne boš videla nikoli več jokati; dosti zaloge se je nabralo. Zakaj hočeš oditi?

PUNCA: Rada bi ga našla.

SESTRA: Ne boš ga.

PUNCA: Bom ga našla.

SESTRA: Nemogoče. Dobro veš, tvoj brat ga je iskal cele dneve in noči, da bi te maščeval.

PUNCA: Ampak jaz se nočem maščevati, zato ga bom našla.

SESTRA: In kaj boš z njim, ko ga boš?

PUNCA: Nekaj mu bom povedala.

SESTRA: Kaj?

PUNCA: Nekaj.

SESTRA: Kje misliš, da ga boš našla?

PUNCA: V Malem Čikagu.

SESTRA: Zakaj bi se rad pogubil, golobiček moj nedolžni? Ne, ne hodi od mene, ne puščaj me čisto same. Nočem ostati sama s tvojim očetom in mamo in bratom. Nočem ostati sama v tej hiši. Brez tebe ne bo moje življenje nič več vredno, nič več ne bo imelo smisla. Ne hodi od mene, lepo te prosim, ne hodi. Sovražim tvojega očeta in mamo in brata, sovražim to hišo; samo tebe imam rada, golobiček, golobiček, samo ti si v vsem mojem življenju.

Pride oče, razkačen.

OČE: Vajina mat je skrila pivo. Namlatil jo bom, kot sem svoj čas počel. Zakaj sem lepega dne nehal? Roka se mi je utrudila, ampak moral bi se prisilit, moral bi si jo razmigati, koga dobiti, da bi to počel. Moral bi vztrajati, jo tepsti kot prej, vsak dan ob isti uri. Ampak evo, bil sem nemaren in zdaj mi skriva pivo in prepričan sem, da imata prste zraven. *Gleda pod mizo.* Pet steklenic ga je bilo. Petkrat vaju bom namlatil, vsako, če jih ne najdem.

Gre.

SESTRA: Moja grlica v Malem Čikagu! Kako moraš bit nesrečna, in kako še boš.

Pride mati.

MATI: Vajin oče je spet pijan. Zlil je vase vse tisto pivo. In vedve, zakaj sta tako prijazni s starim norcem? Puščata, da se sama ruvam s tem pijancem. Vama je figo mar, kar naj nam utone v alkoholu. Eni trapi sta, ki klepetata in klepetata, brigata se edino za tiste vajine butaste zadeve, jaz pa naj bom sama s to pijanduro. Kaj je ta torba tukaj?

SESTRA: K prijateljici gre, tam bo prespala.

MATI: K prijateljici, prijateljici ... Kaj je s to prijateljico? Kaj so te zadeve med puncami? A ji je treba prespat pri prijateljici? A so postelje tam kaj boljše? A je tema ponoči bolj črna kot tukaj? Če bi bile še v pravih letih, in jaz pri moči, bi vaju premlatila, obe.

Gre.

SESTRA: Nočem, da bi bila nesrečna.

PUNCA: Nesrečna sem in srečna. Zelo sem trpela, a v tem trpljenju sem našla veliko užitka.

SESTRA: Jaz pa bom umrla, če boš šla od mene.

Punca vzame torbo in gre.

VIII. TIK PRED SMRTJO

Nočni bar. Telefonska celica.

Ob silnem trušču razbitega stekla prileti skoz okno Zucco.

Notri vpitje. Gnetejo se k vratom.

ZUCCO: "Kot junak sem bil ustvarjen, ki zmaga je,
zdaj me tvoja silna jeza dopolnjuje.
Velikan sem, morje, božanski je moj piedestal,
tvoj bes mi pod nogami ne razmaje tal.
Nag, močan, s čelom v meglenasti kopreni."

KURBA: Hudičev mraz je. Fant bo še smrt staknil.

POBA: Ne boj se zanj. Potí se, se pravi, da je navznoter vroč.

ZUCCO: "Od toče bičan, od hrumota, ki se peni,
tu, kjer noči se bijejo z vetrovi,
dvigujem roki v temačni brezsnovi."

POBA: Pijan je, tipček.

POBA: Nemogoče. Nič ni spil.

KURBA: Premaknjen je, nič drugega. Pri miru ga je treba pustit.

GORILA: Pri miru? Cel večer nas zaserava, mi pa naj mu damo mir?
Samo še enkrat naj me pride prosit in mu razbijem glavo.

KURBA *stopi do Zucca, da mu pomaga vstati*: Ne izzivaj več, pobič,
ne izzivaj. Tvoj lepi gobček je že zadosti razmrcvarjen. A bi res
rad, da se punce ne obračajo več za tabo? Gobček, dete, je krhka
stvar. Človek misli, da ga je dobil za vse življenje, a na lepem
ga nalomi kakšen star klinc, ki s svojim rilcem nima kaj zgubit.
Ti pa, dete, lahko veliko zgubiš. Razbit gobec, in vse življenje
ti gre v maloro, kot bi ti odrezali tiča. Prej ne misliš na to, ampak,
ti povem, potlej boš mislil. Ne glej me tako, drugače bom zajokala;
eden tistih si, ob katerih bi se človek zjokal, samo če jih pogleda.

Zucco stopi h gorili in ga useka.

KURBA: Ne bosta spet začela.

GORILA: Ne me prosit, mali, ne me prosit.

Zucco ga še enkrat useka.

Gorila ga nazaj. Tepeta se.

KURBA: Kifeljce grem poklicat. Ubil ga bo.

POBA: Ni govora, da kifeljce.

POBA: Sploh pa je že na tleh.

Zucco vstane in stopi za gorilo, ki je odhajal. Prestreže ga in ga mahne čez obraz.

KURBA: Ne ga nazaj, pusti ga pri miru, komaj stoji na nogah.

ZUCCO: Udari, posrane, pezde brez jajc!

Gorila ga mahne, da ga odnese.

GORILA: Še enkrat, pa te zmečkam kot stenico.

Zucco spet vstane in znova izziva.

KURBA gorili: Ne ga več, ne ga več, razbil ga boš.

Gorila boksne Zucca in opravi z njim.

POBA: Sesul ga je, poba.

KURBA: Ni bilo težko. Prav je imel, ko je rekel, da ste pezdetje.

GORILA: Moški ne sme pustit, da ga dvakrat ugrizne isti pes.

Grejo v bar.

Zucco se pobere, stopi k celici.

Sname slušalko, zavrti številko, čaka.

ZUCCO: Stran hočem. Takoj moram stran. Prevroče je v tem klinčevem mestu. V Afriko hočem, na sneg. Odit moram, ker bom vsak čas umrl. Sploh pa nobeden nikogar ne briga. Moški rabijo ženske in ženske rabijo moške. Ampak ljubezen, te pa ni. Meni pride pri ženskah iz usmiljenja. Rad bi se še enkrat rodil kot pes, da bi bil manj nesrečen. Pocestni pes, ki brska po smetnjakih; nobeden me ne bi opazil. Podivjan pes bi bil, prekrit z garjami, ki se mu človek umakne, ne da bi se menil zanj. Vso večnost bi brskal po smetnjakih. Mislim, da ni besed, nič ni za povedat. Treba je nehat

učit besede. Treba je zapret šole in razširit pokopališča. Sploh pa, leto, sto let, ista reč: prej ali kasneje moramo vsi umret, vsi. In zato ptički pojejo, in zato se ptički smejejo.

KURBA z vrat bara: Sem vam rekla, da je nor. V telefon govori, ki je pokvarjen.

Zucco odloži slušalko, se usede pred kabino.

Gorila stopi k Zuccu.

GORILA: O čem razmišljaš, mali?

ZUCCO: Premišljujem o nesmrtnosti hrošča, polža in raka.

GORILA: Veš, ne maram se tepst, jaz že ne. Ampak tako si me prosil, mali, da res ni šlo drugače. Zakaj si se tako zaganjal? Človek bi mislil, da hočeš umret.

ZUCCO: Nočem umret. Vsak čas bom umrl.

GORILA: Kot vsi, mali.

ZUCCO: To ni razlog.

GORILA: Mogoče res.

ZUCCO: Težava s pivom je v tem, da ga ne moreš kupit; samo sposodiš si ga lahko. Scat moram it.

GORILA: Kar pejdi, preden bo prepozno.

ZUCCO: A je res, da me bojo še psi gledali postrani?

GORILA: Psi nikoli nobenega ne gledajo postrani. Psi so edina bitja, ki jim lahko zaupaš. Marajo te ali ne marajo, ampak sodijo ti nikoli. In ko ne bo nobenega, da bi držal s tabo, mali, se bo zmerom našel kak pes, ki ti bo polizal podplat.

ZUCCO: "Morte villana, di pietù nemica,
di dolor madre antica,
giudicio incontastabile gravoso,
di te blasmar la lingua s'affatica."

GORILA: Scat moraš it.

ZUCCO: Prepozno.

Zasvita se.

Zucco zaspi.

IX. DALILA

Policijska postaja. Inšpektor, komisar.

Pride punca, spremlja jo brat, ki obstane med vrati.

Punca stopi proti Zuccovemu portretu in pokaže nanj s prstom.

PUNCA: Tega poznam.

KOMISAR: Koga?

PUNCA: Tega fanta. Zelo dobro ga poznam.

INŠPEKTOR: Kdo je?

PUNCA: Skrivni agent. Prijatelj.

INŠPEKTOR: Kdo je ta tip za tabo?

PUNCA: Moj brat. Spremil me je. On mi je rekel, naj grem do vas, ker sem na cesti prepoznala fotografijo.

INŠPEKTOR: A veš, da ga iščemo?

PUNCA: Ja; tudi jaz ga iščem.

INŠPEKTOR: Prijatelj, praviš?

PUNCA: Prijatelj, ja, prijatelj.

INŠPEKTOR: Ubil je policista. Zaprli te bomo in obdolžili, da si sokriva, ker skrivaš orožje in ne prijaviš storilca.

PUNCA: Brat mi je rekel, naj grem do vas in vam povem, da ga poznam.

Nič ne skrivam, nobenega ne prijavljam, poznam ga, to je vse.

INŠPEKTOR: Reci bratu, naj gre.

KOMISAR: Si slišal? Ajde, ven.

Brat gre.

INŠPEKTOR: Kaj veš o njem?

PUNCA: Vse.

INŠPEKTOR: Naš? Tujec?

PUNCA: Govoril je z rahlim, srčkanim naglasom.

KOMISAR: Germanskim?

PUNCA: Ne vem, kaj je to germanski.

INŠPEKTOR: Torej ti je rekel, da je skrivni agent. Čudna reč. Pravzaprav mora skrivni agent ostati skrit.

PUNCA: Rekla sem, da bom varovala to skrivnost, naj se zgodi, kar hoče.

KOMISAR: Bravo. Če bi bilo tako z vsemi skrivnostmi, ne bi imeli veliko dela.

PUNCA: Rekel mi je, da ga pošiljajo v Afriko, v gore, tja, kjer je ves čas sneg.

INŠPEKTOR: Nemški agent v Keniji.

KOMISAR: Domneve policije konec koncev niso bile tako napačne.

INŠPEKTOR: Bile so točne, komisar. *Punci*. Zdaj pa ime. Ga veš? Moraš ga vedet, če je tvoj prijatelj.

PUNCA: Ja, vem ga.

KOMISAR: Povej.

PUNCA: Natančno ga vem.

KOMISAR: Za norca naju maš, smrklja. Bi rada, da te klofnem?

PUNCA: Ne bi rada, da me klofnete. Vem ga, ampak ga ne morem reč.

INŠPEKTOR: Kako, ga ne moreš reč?

PUNCA: Tlele ga imam, na koncu jezika.

KOMISAR: Na koncu jezika, na koncu jezika. Bi rada, da te klofnem, da te mahnem, da ti spulim lase? Mamu posebne sobe za to, da veš.

PUNCA: Ne ne, tlele ga imam; vsak čas bo.

INŠPEKTOR: Vsaj ime, krstno. Gotovo se ga spomniš, gotovo si mu ga zalizala v uho.

KOMISAR: Ime, ime, ni važno kakšno. Drugače te odpeljem v mučilnico.

PUNCA: Andreas.

INŠPEKTOR *komisarju*: Zapišite: Andreas. *Punci*. Si prepričana?

PUNCA: Ne.

KOMISAR: Ubil jo bom.

INŠPEKTOR: Rôdi že to klinčevo ime, če nočeš, da te po gobcu. In hitro, drugače si boš zapomnila.

PUNCA: Angelo.

INŠPEKTOR: Španec.

KOMISAR: Ali pa Italijan, Brazilec, Portugalec, Mehičan; celó enega Berlinčana sem srečal, ki mu je bilo ime Julio.

INŠPEKTOR: Vi se precej spoznate, komisar. *Punci*. Živce zgubljam.

PUNCA: Čutim ga, tukaj na ustih.

- KOMISAR: Češ eno flocko, da bo padlo ven?
- PUNCA: Angelo, Angelo, Dolce; nekaj takšnega pač.
- INŠPEKTOR: Dolce? Kot sladko?
- PUNCA: Sladko, ja. Rekel mi je, da je podobno tuji besedi, ki pomeni sladko, ali cukrasto. *Zajoka*. Tako sladek je bil, tako prijazen.
- INŠPEKTOR: Dosti besed je, bi rekel, ki pomenijo cukrasto.
- KOMISAR: Azucarado, zuccherato, sweetened, gezuckert, ocukrzony.
- INŠPEKTOR: Vem vse to, komisar, vem.
- PUNCA: Zucco. Zucco. Roberto Zucco.
- INŠPEKTOR: Si prepričana?
- PUNCA: Ja. Čisto prepričana.
- KOMISAR: Zucco. Z enim Z?
- PUNCA: Ja, z enim. Roberto. Z enim Z.
- INŠPEKTOR: Peljite jo naredit zapisnik.
- PUNCA: In moj brat?
- KOMISAR: Brat? Kakšen brat? Kaj pa rabiš brata? Nas maš tu.

Grejo.

X. TALKA

*Park, sredi belega dne.
Na klopi sedi elegantna gospa.
Pride Zucco.*

- GOSPA: Usedite se poleg mene. Povejte mi kaj. Dolgčas mi je; pogovarjala se bova. Sovražim parke. Prestrašeni ste videti. Vas je mene strah?
- ZUCCO: Ni me strah.
- GOSPA: Ampak roke se vam tresejo kot pobcu, ki je prvikrat z dekletom. Čeden obraz imate. Čeden dečko ste. Skoraj preveč čeden dečko, da bi marali ženske.

ZUCCO: Maram ženske, oja, zelo.

GOSPA: Gotovo imate radi tiste osemnajstletne frklje.

ZUCCO: Vse ženske mam rad.

GOSPA: To je pa res v redu. Ste bili že kdaj grobi z žensko?

ZUCCO: Nikoli.

GOSPA: Pa želeli? Gotovo ste si kdaj želeli, da bi bili surovi z žensko, ne res? Vsi moški si kdaj to zaželi, čisto vsi.

ZUCCO: Jaz ne. Prijazen sem in krotek.

GOSPA: Hecen poba ste.

ZUCCO: Ste prišli s taksijem?

GOSPA: Kje pa. Tistih šoferjev ne prenesem.

ZUCCO: Torej ste prišli z avtom.

GOSPA: Menda; pripešala nisem, na drugem koncu mesta stanujem.

ZUCCO: Katere znamke avto?

GOSPA: Mogoče mislite, da imam porsche. O ne, ubog, navaden avto imam. Moj mož je stiskač.

ZUCCO: Katere znamke?

GOSPA: Mercedes.

ZUCCO: Model?

GOSPA: 280 SE.

ZUCCO: To ni ubog, navaden avto.

GOSPA: Mogoče ni. Ampak moj mož je vseeno stiskač.

ZUCCO: Kdo je tale? Ves čas vas gleda.

GOSPA: Moj sin.

ZUCCO: Vaš sin? Velik je.

GOSPA: Štirinajst let, nič več. Nisem stara škatla.

ZUCCO: Starejši je videt. Se ukvarja s športom?

GOSPA: Samo to počne. Za vse klube v mestu mu plačujem, za vse tečaje tenisa, hokeja in golfa, in zapovrh še zahteva, da ga spremljam na treninge. En majhen smrkavec je.

ZUCCO: Močan je videt za svoja leta. Dajte mi ključe od avta.

GOSPA: Seveda, seveda. Mogoče bi radi še avto, ne res?

ZUCCO: Ja, avto bi rad.

GOSPA: Vzemite ga.

ZUCCO: Dajte mi ključe.

GOSPA: Na živce mi greste.

ZUCCO: Dajte mi ključe. *Izvrleče revolver, ga položi na kolena.*

GOSPA: Znoreli ste. S temi rečmi se ni igrati.

ZUCCO: Pokličite sina.

GOSPA: Niti slučajno.

ZUCCO *ji grozi z revolverjem*: Pokličite sina.

GOSPA: Premaknjeni ste. *Kriči sinu.* Zgini. Domov pojdi. Znajdi se.

Sin stopi bliže, ženska vstane. Zucco ji nastavi pištolo na golt.

GOSPA: Kar streljajte, kreten. Ne bom vam dala ključev, pa čeprav samo zato ne, ker me imate za kozo. Moj mož me ima za kozo, moj sin me ima za kozo, služkinja me ima za kozo – mirno streljajte, bo pač ena koza manj. Ampak ključev vam ne bom dala. Smolo imate, kajti avto je čudovit, sedeži so iz usnja, armaturna deska iz orehovine. Smolo imate. Zdaj pa mi ne delajte več škandala. Glejte: kreteni se zbirajo okrog, padale bodo pripombe, poklicali bodo policijo. Glejte: se že obлизujejo. To imajo strašno radi. Ne prenesem pripomb takšnih ljudi. Sprožite že. Nočem jih slišati, nočem jih slišati.

ZUCCO *otroku*: Ne hodi blizu.

MOŠKI: Glejte, kako se trese.

ZUCCO: Ne hodi blizu, za božjo voljo. Ulezi se na tla.

ŽENSKA: Otroka se boji.

ZUCCO: In zdaj roke ob telo. Pridi sem.

ŽENSKA: Kako naj se vendar plazi z rokami ob telesu?

MOŠKI: Se da, se da. Jaz bi to znal.

ZUCCO: Počasi. Roke na hrbet. Ne dvigaj glave. Stoj. *Otrok se zgane.*
Ne gani se, drugače ubijem tvojo mater.

MOŠKI: Res bi to naredil.

ŽENSKA: Seveda. Naredil bo to. Ubogi pobček.

ZUCCO: Prisežeš, da se ne boš ganil?

OTROK: Prisežem.

ZUCCO: Pritisni brado ob tla. Zdaj se počasi obrni, da boš imel obraz na drugo stran. Obrni se, ne maram, da naju gledaš.

OTROK: Ampak zakaj se me bojite? Nič vam ne morem. Otrok sem.
Ne maram, da mi kdo ubije mater. Ni razloga, da bi se me bali:
dosti močnejši ste od mene.

ZUCCO: Ja, močnejši sem od tebe.

OTROK: Zakaj se me potem bojite? Kaj bi vam lahko napravil? Čisto
majhen sem.

ZUCCO: Nisi tako zelo majhen, in ne bojim se te.

OTROK: Oja, tresete se, tresete. Dobro slišim, da se tresete.

MOŠKI: Policija gre.

ŽENSKA: Zdaj se bo imel za kaj trest.

MOŠKI: Še bo hec. Še bo hec.

ZUCCO *otroku*: Zapri oči.

OTROK: Zaprte imam. Zaprte imam. Ste pa res reva.

ZUCCO: In usta tudi, zapri jih.

OTROK: Sem jih že, ja. Ampak vseeno si reva. Žensko spravljaš v strah.
Ženski groziš s svojo pištolco.

ZUCCO: Kateri avto ima tvoja mama?

OTROK: Čisto mogoče, da porscha.

ZUCCO: Tiho bodi. Drži gobec. Zapri usta. Zapri oči. Delaj se mrtvega.

OTROK: Ne vem, kako se dela mrtvega.

ZUCCO: Kmalu boš zvedel. Ubil bom tvojo mater in boš videl, kako
se dela mrtvega.

ŽENSKA: Ubogi pobček.

OTROK: Delam se mrtvega, delam se mrtvega.

MOŠKI: Policaji pa kar stojijo.

ŽENSKA: Cvikajo.

MOŠKI: Kje neki. To je taktika. Vejo, kaj delajo. Imajo metode, ki jih
ne poznamo. Ampak vejo, kaj delajo, vam jaz povem. Tip je oplel.

MOŠKI: In ženska tudi, o tem sem prepričan.

MOŠKI: Ja no, brez žrtev tudi ne gre.

ŽENSKA: Samo da ne bi pobčku kaj naredil, samo ne pobčku, mili Bog
v nebesih.

*Zucco stopi k otroku, vleče za sabo gospo in ji še zmerom pritiska
revolver na golt. Potem položi nogo otroku na glavo.*

- ŽENSKA: Moj bog, kaj vse morajo otroci danes skoz dat.
- MOŠKI: Tudi mi smo dosti skoz dali, ko smo bili froci.
- ŽENSKA: Ne boste rekli, da je tudi vas strahoval kak norec?
- MOŠKI: Pa vojna, gospa, ste pozabili na vojno?
- ŽENSKA: Ah ja? A so vam Nemci stali na glavi in grozili vaši materi?
- MOŠKI: Še dosti huje, gospa, še dosti huje.
- ŽENSKA: Kakorkoli že, zdaj ste živi in zdravi, lepo stari in lepo rejeni.
- MOŠKI: Nedostojni ste, gospa.
- ŽENSKA: Samo na otroka mislim, samo na otroka.
- MOŠKI: Nehajte že vendar s tem otrokom. Ona ima pištolo za vratom.
- ŽENSKA: Ja, ampak trpel bo pa otrok.
- ŽENSKA: Povejte, gospod, a temu vi rečete specialna policijska tehnika?
- Lepa tehnika, ni kaj. Stojijo tam in cvikajo.
- MOŠKI: Rekel sem taktika.
- MOŠKI: Klinc pa taktika!
- POLICISTI *od daleč*: Odvrzite orožje!
- ŽENSKA: Bravo.
- ŽENSKA: Zdaj smo rešeni.
- MOŠKI: To pa je taktika, ja.
- MOŠKI: Na akcijo se pripravljajo, vam jaz povem.
- ŽENSKA: Jaz vidim samo tegale, da se pripravlja na akcijo.
- MOŠKI: Sploh pa je akcija tako rekoč že stekla.
- ŽENSKA: Ubogi pobček.
- MOŠKI: Gospa, če takoj ne nehate o pobcu, vam eno primažem.
- MOŠKI: Res mislita, da je zdaj čas za prepir? Malo dostojanstva. Tu se dogaja drama. Pred obličjem smrti stojimo.
- POLICISTI *od daleč*: Ukazujemo vam, da odvržete orožje. Obkoljeni ste. *Navzoči bruhnejo v smeh.*
- ZUCCO: Recite ji, naj mi da ključke od avta. Od porscha.
- GOSPA: Kreten.
- ŽENSKA: Dajte mu ključ, dajte mu ključ.
- GOSPA: Ni govora. Naj ga sam vzame.
- MOŠKI: Ksiht vam bo raztreščil, draga moja gospa.
- GOSPA: Tem bolje. Mi ne bo več treba gledat vaših. Tem bolje.
- ŽENSKA: Grozna ženska.

MOŠKI: Hudobna je. Toliko hudobnih in krutih ljudi je na svetu.

ŽENSKA: Na silo ji vzemite ključke. A ni tu res nobenega dedca, da bi ji segel v žep in ji vzel ključke?

ŽENSKA: Hej vi, ki ste toliko trpeli, ko ste bili froc, ki so vam Nemci hodili po glavi in grozili vaši materi, pokažite no, da imate jajca, da imate vsaj še eno, čeprav je majčkeno in suho.

MOŠKI: Gospa, res bi zaslužili, da vam eno primažem. Imate srečo, da sem dostojen človek.

ŽENSKA: Sezite ji v žep, vzemite ključke, potlej pa me mahnite.

Moški trepetaje stopi h gospe, stegne roko, ji seže v žep in izvleče ključke.

GOSPA: Kreten.

MOŠKI *zmagoslavno*: Ste videli? Ste videli? Naj pripeljejo tistega porscha sem. *Gospa se smeje.*

ŽENSKA: Smeje se. Misli, da se ima čemu smejati, otrok bo pa umrl.

ŽENSKA: Grozno.

MOŠKI: Nora je.

MOŠKI: Dajte ključke policajem. Naj se pobrigajo vsaj za to. Upam, da sploh znajo šofirāt.

Moški priteče nazaj.

MOŠKI: Ni porsche. Mercedes je.

MOŠKI: Kateri model?

MOŠKI: Mislim, da 280 SE. Krasen.

MOŠKI: Mercedesi so dobri avti.

ŽENSKA: Pripeljite ga že, znamka ni pomembna. Vse bo pobil.

ZUCCO: Porscha hočem. Ne pustim se zajebavat.

ŽENSKA: Recite policajem, naj najdejo porscha. Nobenih ugovorov. Če je nor, je nor. Moramo mu pripeljati porscha.

MOŠKI: Vsaj to bojo policaji že znali.

MOŠKI: Bomo videli. Kar stojijo tam.

Nekaj jih stopi do policistov.

MOŠKI: Nas pogledajte, navadne ljudi. Pogumnejši smo od njih.

ŽENSKA *otroku*: Ubogi fantek. A te zelo boli ta grozna noga?

ZUCCO: Tiho. Ne maram, da kdo govori z njim. Ne maram, da odpre usta. Zapri oči. Ne gani se.

MOŠKI: In vi, gospa? Kako se počutite?

GOSPA: Gre, hvala, kar gre. Ampak dosti bolj bi se, če bi nehali otresati in bi šli domov, za svoje lonce in pamžem rit brisat.

ŽENSKA: Groba je. Groba je.

POLICIST *z druge strani gruča*: Tu so ključi. Porsche je. Tamle. Lahko ga vidite. *Ljudem*. Dajte mu ključe.

MOŠKI: Sami mu jih dajte. To je vaš posel, morilci.

POLICIST: Imamo svoje razloge.

ŽENSKA: Klinc pa razlogi.

MOŠKI: Tudi dotaknem se ne teh ključev. To ni moja skrb. Družino imam.

ZUCCO: Počil bom žensko in potlej si poženem kroglo v glavo. Gladko se poserjem na svoje življenje, vam rečem, se gladko poserjem. Šest krogel je v šaržerju. Pet jih počim in potlej še sebe.

ŽENSKA: Naredil bo to. Naredil bo to. Gremo.

POLICIST: Ne premikajte se. Zgubil bo živce.

MOŠKI: Vi nas spravljate ob živce, ko nič ne naredite.

MOŠKI: Pustite jih pri miru. Naj delajo po svoje. Načrt imajo, o tem ni dvoma.

POLICIST: Ne premikajte se. *Položi ključe na tla in jih s palico potiska med nogami ljudi do Zucca. Zucco se počasi skloni, pobere ključe in jih da v žep.*

ZUCCO: Žensko vzamem s sabo. Umaknite se.

ŽENSKA: Otrok je rešen. Hvala, mili Bog v nebesih.

MOŠKI: Pa ženska? Kaj bo z njo?

ZUCCO: Umaknite se.

Vsi se razmaknejo. Zucco drži v eni roki revolver, skloni se, potegne otroka za lase in mu sproži kroglo v tilnik. Kriki, bežanje. Zucco

pritiska revolver gospe na golt in se skoz čisto prazen park nameri proti avtomobilu.

XI. DEAL

*Recepcija hotela v Malem Čikagu.
Šefica na svojem stolu, punca čaka.*

PUNCA: Grda sem.

ŠEFICA: Gos; ne trapaj.

PUNCA: Debela sem, podbradek imam, velik trebuh, joški kot nogometni žogi, rit pa, bolje, da je zadaj in da je ne vidim. Ampak vem, da je kot kakšna šunka, ki se mi gunca ob vsakem koraku.

ŠEFICA: A boš že tiho, tepka.

PUNCA: Natančno vem, natančno; saj vidim na cesti pse, ki se podijo za mano z iztegnjenimi jeziki in se jim slina cedi iz gobca. Če bi jim pustila, bi me naskočili kot izložbo pri mesarju.

ŠEFICA: Kje si to pobrala, avšika? Čedna si, okrogla, lepo zalita, prave oblike imaš. Misliš, da imajo moški radi suhe veje, ki se jih bojijo prijet, da se jim ne bi zdrobile pod prsti? Oblike imajo radi, punči, oblike, ki jim lahko pošteno napolnijo dlan.

PUNCA: Rada bi bila drobcena. Rada bi bila suha veja, ki se je bojijo prijet.

ŠEFICA: Jaz pa ne. In sploh, danes si okrogla, jutri si lahko že suha. Ženska se spreminja v življenju. Ni se ji treba brigat za to. Ko sem bila frklja, kot si ti, sem bila suha, da se je skoraj videlo skoz, čisto malo kože in par kosti. Še sence kakšnih joškic ne. En sam ploh, kot bi bila poba. To me je zelo jezilo, pobov namreč nisem marala. Fantazirala sem, kako bom bolj okrogla, kako lepe prsi imam. In sem si jih naredila iz kartona in jih začela nosit spod. Ampak pobje so takoj videli, koliko je ura, in so me vsakič, ko so šli mimo, sunili s komolcem, da so se prsi čisto pomečkale.

Čez nekaj časa sem dala not bucike, in to je bilo dretja, si lahko misliš. Potlej pa, vidiš, se je vse lepo zalilo, dobila sem oblike, in vse je bilo v redu. Brez skrbi, škorčica: danes si okrogla, že jutri si lahko suha.

PUNCA: Ni važno. Danes sem grda in debela, in nesrečna sem.

Pride brat in se pogovarja z zvodnikom. Punce sploh ne pogledata.

ZVODNIK *nestrpno*: Predrago.

BRAT: Nima cene.

ZVODNIK: Vse ma svojo ceno, in tvoja je dosti previsoka.

BRAT: Kadar čemu lahko daš ceno, pomeni, da ni tisto nič prida. Pomeni, da se lahko cenkaš, da dvigaš ceno ali jo zbijaš. Jaz sem ceno nastavljal abstraktno, in sicer zato, ker nima cene. S tem je tako kot s Picassovo sliko: si že slišal koga, ki bi rekel, da je predraga? Si že videl, da bi prodajalec spustil pri Picassovi sliki? V teh primerih je cena, ki se jo postavi, čista abstrakcija.

ZVODNIK: Ampak ta abstrakcija bo šla iz mojega v tvoj žep, in luknja, ki mi jo bo naredila, se mi ne zdi ravno abstraktna.

BRAT: Takšna luknja se kmalu napolni. Endvatri jo boš napolnil, meni verjemi, in da boš pozabil ceno, ki si jo plačal, te bo stalo manj časa kot zdaj, ko se cenkaš. Jaz se ne cenkam. Vzemi ali pusti. Napravi svoj posel sezone ali pa ostani siromak.

ZVODNIK: Ne razburjaj se, ne razburjaj. Premišlujem.

BRAT: Premišljaj, premišljaj, ampak ne predolgo. Sestro moram spremit domov k materi.

ZVODNIK: V redu, vzamem.

BRAT *punci*: Nos se ti sveti, piška. Mogoče bi si ga spet malo napudrala? *Punca gre. Gledata jo.* Kaj, ta moj Picasso?

ZVODNIK: Vseeno se mi zdi, da je drago.

BRAT: Dovolj boš zaslužil z njo, da boš pozabil njeno ceno.

Denar zamenja lastnika.

ZVODNIK: Kdaj bo na razpolago?

BRAT: Ne razburjaj se, ne razburjaj; veliko časa mava.

ZVODNIK: Ne, nimava veliko časa. Denar maš, jaz hočem punco.

BRAT: Maš jo, maš; ko da je tvoja.

ZVODNIK: Dobil si denar, in zdaj ti je žal.

BRAT: Ni mi žal, čisto nič. Mislim.

ZVODNIK: Na kaj misliš? Ni čas, da bi mislil. Torej kdaj?

BRAT: Jutri, pojutrišnjem.

ZVODNIK: Zakaj ne danes?

BRAT: Ja, zakaj ne danes? Danes zvečer.

ZVODNIK: Zakaj ne prec?

BRAT: Razburjaš se, razburjaš. *Slišijo se puncini koraki. V redu, prec.*

Brat steče in se skrije v eno od sob.

Pride punca.

PUNCA: Kje je moj brat?

ZVODNIK: Naročil mi je, naj se brigam zate.

PUNCA: Hočem vedet, kje je moj brat.

ZVODNIK: Ajde, z mano.

PUNCA: Nočem it z vami.

ŠEFICA: Takoj ubogaj, trapa. Če je brat tako naročil, nimaš kaj razpravljat.

Punca in zvodnik gresta. Brat pride iz sobe in se usede nasproti šefice.

BRAT: Nisem jaz tega hotel, šefica, prisežem, da ne. Ona je silila, ona je hotela prit sem in začet delat. Nekaj išče, ne vem kaj, in bi rada našla. Prepričana je, da bo našla tukaj. Jaz nisem hotel. Pazil sem nanjo, kot ni še noben brat pazil na sestro. Piška moja, moj mali srček, nobenega nisem mel tako rad, kot sem mel njo. Nič ne morem pri tem. Nesreča se je zgrnila nad nas. Ona je silila, jaz sem samo popustil. Zmerom sem vse popustil svoji sestrici. Nesreča si nas je izbrala in nas neusmiljeno preganja. *Joče.*

ŠEFICA: En hud gnoj si.

XII. KOLODVOR

Na železniški postaji.

ZUCCO: Roberto Zucco.

GOSPA: Zakaj ves čas ponavljate to ime?

ZUCCO: Ker se bojim, da ga bom pozabil.

GOSPA: Svojega imena človek ne pozabi. To je zadnja stvar na svetu, ki jo kdo pozabi.

ZUCCO: Ne, ne; jaz ga pozabljam. Vidim ga zapisano v svojih možganih, a zmerom slabše je napisano, zmerom bolj megleno, kot bi se zabrisovalo; zmerom od bliže moram gledat, da ga lahko preberem. Bojim se, da vsak čas ne bom vedel svojega imena.

GOSPA: Jaz ga ne bom pozabila. Jaz bom vaš spomin.

ZUCCO *po premolku*: Maram ženske. Preveč jih mam rad.

GOSPA: Nikoli se jih nima preveč rad.

ZUCCO: Rad jih mam, rad, vse. Premalo žensk je.

GOSPA: Torej me imate radi.

ZUCCO: Ja, seveda, saj ste ženska.

GOSPA: Zakaj ste me pripeljali sem?

ZUCCO: Ker bom šel na vlak.

GOSPA: Pa porsche? Zakaj ne greste s porschem?

ZUCCO: Nočem, da me zapazijo. V vlaku nobeden nikogar ne vidi.

GOSPA: Torej je mišljeno, da grem z vami?

ZUCCO: Ne.

GOSPA: Zakaj ne? Nobenega razloga nimam, da ne bi šla z vami. Od prvega trenutka mi niste bili zoprni. Z vami bom šla na vlak. Sploh si pa to želite, drugače bi me že ubili ali nagnali.

ZUCCO: Potrebujem vas, da mi daste denar za vlak. Nimam denarja. Mati bi mi ga morala dat, pa je pozabila.

GOSPA: Matere zmerom pozabijo dati denar. Kam bi radi šli?

ZUCCO: V Benetke.

GOSPA: V Benetke? Hecno.

ZUCCO: Poznate Benetke?

GOSPA: Menda. Kdo jih pa ne?

ZUCCO: Tam sem rojen.

GOSPA: Bravo. Zmerom sem mislila, da se v Benetkah nobeden ne rodi, ampak da tam vsi umrejo. Dojenčki najbrž pridejo na svet čisto prašni in prekriti s pajčevinami. No ja, Francija vas je lepo osnažila. Niti malo prahu ne vidim. Francija je izvrsten detergent.

ZUCCO: Odit moram, brezpogojno, odit moram. Nočem, da me ujamejo. Nočem, da me zaprejo. Zacvikam, če so okrog mene vsi ti ljudje.

GOSPA: Zacvikate? Bodite no moški. Orožje imate: pobegnili bodo, samo da ga pokažete.

ZUCCO: Ravno zato, ker sem moški, zacvikam.

GOSPA: Jaz pa ne. Pri vsem, kar ste mi naredili, ne cvikam in nikoli nisem.

ZUCCO: Ravno zato, ker niste moški.

GOSPA: Komplicirani ste, komplicirani.

ZUCCO: Če me ujamejo, me zaprejo. Če me zaprejo, znorim. Sploh pa že zdaj postajam nor. Povsod so kifeljci, povsod so ljudje. Sem že zaprt sredi teh ljudi. Ne glejte jih, ne glejte.

GOSPA: A se vam zdi, da vas mislim naznaniti? Kreten. Že zdavnaj bi vas lahko. Ampak ti klini me silijo na bruhanje. Vi pa, vi ste mi všeč.

ZUCCO: Poglejte vse te norce. Poglejte, kako zlobni zgledajo. Morilci so. Nikoli nisem videl toliko morilcev na kupu. Samo da jim nekaj v glavi to reče, pa se bojo začeli pobijati. Ne vem kako, da jim ta hip tega ne reče, tisto v glavi. Ker so čisto na tem, da začnejo ubijati. Kot podgane so, tiste v laboratorijih. Mika jih, da bi ubijali, na obrazu se jim vidi, po obnašanju; vidim, kako stiskajo pesti v žepih. Morilce prepoznam, takoj ko jih vidim; obleko imajo prepojeno s krvjo. Tukaj so povsod okrog; pri miru je treba bit, se ne ganit; ne sme se jih pogledat v oči. Ne smejo naju videt; prozorna morava bit. Ker če jih pogledava v oči, bojo opazili, da jih gledava, in začeli naju bojo gledat, in zagledajo naju, in tisto v glavi jim reče, in začnejo ubijati, ubijati. In če eden začne, se bojo vsi pobili med sabo. Vsi samo čakajo, da jim reče tisto v glavi.

GOSPA: Nehajte. Histeričen napad imate. Kupit grem karti. Pomirite se, opazili naju bodo. *Premolk.* Zakaj ste ga ubili?

ZUCCO: Koga?

GOSPA: Mojega sina, kreten.

ZUCCO: Ker je bil en majhen smrkavec.

GOSPA: Kdo vam je to rekel?

ZUCCO: Vi. Vi ste rekli, da je en majhen smrkavec. Vi ste rekli, da vas ima za kozo.

GOSPA: In če maram, a, da me ima kdo za kozo? Če maram majhne smrkavce? Če majhne smrkavce bolj kot karkoli na svetu, bolj kot velike klince? Če sovražim vse po vrsti, samo majhnih smrkavcev ne?

ZUCCO: Morali bi to povedat.

GOSPA: Povedala sem, kreten, povedala.

ZUCCO: Morali bi mi dat ključe. Ne bi me smeli poniževat. Nisem ga hotel ubit, sámo je tako naneslo, zaradi tistega porscha.

GOSPA: Lažnivec. Nič ni sámo naneslo, vse se je obrnilo na glavo. Mene ste imeli na muhi. Zakaj ste torej njemu raztreščili glavo, da je bila kri povsod?

ZUCCO: Če bi bila glava vaša, bi bila tudi kri povsod.

GOSPA: Ampak ne bi je videla, kreten, ne bi je videla. Moja kri me figo briga, ne pripada mi. Ampak sinovo sem jaz butnila v njegove butaste žile, moja stvar je, moja je bila, in mojih stvari se ne sme raztresat kar tako, v parku, med nogami kretenov. Zdaj nimam nič več. Kdorkoli lahko hodi po edini stvari, ki je bila moja. Jutri zjutraj jo bodo počistili pometachi. Kaj mi zdaj še ostane, kaj mi ostane?

Zucco vstane.

ZUCCO: Grem.

GOSPA: Jaz grem z vami.

ZUCCO: Ne se ganit.

GOSPA: Saj nimate s čim iti na vlak. Nisem imela časa, da vam ga dam. Nikomur ne daste časa, da bi vam pomagal. Kot zaklepni nož ste, ki ga kdaj pa kdaj zaprete in spravite v žep.

ZUCCO: Ne rabim, da mi kdo pomaga.

supergah, dolgem modrem plašču in podolgovati kučmi nad poraščenim obrazom je bil videti kot absurдна športna variacija kakšne Chagallove figure, žalosten, radoveden in smešen. Vesel sem, da se spet vidiva, je kdaj pa kdaj vrgel proti meni, me potrepil po hrbtu in odšepal naprej. Ima redek talent, da se mimogrede zaplete v pogovor s povsem neznanimi ljudmi, ustavljal je domačine in z njimi kramljal v mešanici ruščine in amerikanščine, se smejal, mahal z rokami in se lahkotno prestopal; ne vem, ali sem ga že kdaj videl tako živahnega in razposajenega. Ko sva hodila od Boljšoj teatra do Lubjanke, pa se je nenadoma presukal, odvihal si je ovratnik plašča navzgor do polovice obraza, zavzdihnil in začel hoditi tik ob meni. Poleti sem bil tri tedne v New Yorku, pa je nisem videl, je začel počasi, s spremenjenim, turobnim, vendar vztrajnim glasom, ki je napovedoval dolgo nadaljevanje. Vedel sem, kam meri, zakrehal sem, da bi bilo videti, kot da ga nisem slišal, glej, tja noter so odvedli Solženicina, sem z roko pokazal proti Lubjanki, si bral tisto njegovo knjigo *Prvi krog*, jebemti, kar vidim, kako se pred stavbo ustavljajo črne limuzine in ven bruhajo uklenjene ljudi. Preden sem šel, sem z njo govoril po telefonu, obljubila je, da me bo počakala, je rekel in premolknil, veš, o kom govorim, ne?, me je potem vprašal z nepotrebnim, preiskujočim pogledom. Hitro sem prikimal, na tisoče, na stotisoče, na milijone ljudi so mučili v teh zaporih in jih pošiljali v smrt, sem rekel, zdaj pa so videti kot meščanska uradniška stavba; poleti najbrž z oken visijo rože. In veš, kaj je naredila, je z monotono bolečino nadaljeval Karl, ko sem se jaz s taksijem peljal od letališča proti stanovanju, se je ona iz stanovanja odpeljala proti letališču in potem kdove kam za tri tedne, doma pa sta me pričakala otroka in vonj po njej. Vsepovsod ga je bilo polno, prve dni sem mislil, da bom znorel. Vse ti moram povedati, da boš sploh razumel, zakaj me to tako prizadene, je skoraj zarotniško potihoma zastokal proti meni, in začel svojo zgodbo, ki sem jo že poznal do potankosti.

Rdeči trg je zamejen z nizko pomično ograjo, pred njo stojijo varnostniki in ljudi usmerjajo v stransko ulico. Zvečer bo na trgu otvoritvena slovesnost, Rusi se najbrž bojijo, da bodo Čečeni poslali v zrak njihovega predsednika in druge udeležence otvoritve. Stopim proti odprtini med ograjami, pomaham varnostniku, kot da je vse v redu, začudeno mi odmaha in nič manj začudeno ne grem mimo njega. Nihče me ne ustavi. Korakam

po praznem velikanskem trgu, majhen človeček, obkoljen z visokimi stenami in pokrit s sivo gmoto neba, stopam mimo Leninovega mavzoleja, ki leži pred kremeljskim zidovjem kot prijazna pasja uta, hišica iz lišajasto opečnatih in črnih granitnih lego kock, v kateri je otrpel prah zgodovine, živ mrlič, brezsravno podaljšan v negibno prihodnost. Ne ustavljam se, bližam se železni konstrukciji, na katero delavci pritrujejo žaromete, televizijska ekipa se mota okrog reportažnega avtomobila in se pripravlja za večerni prenos. Na koncu trga je velik pokrit oder, na njem sedijo glasbeniki in vadijo za nastop. Oblečeni so po domače, na sebi imajo plašče, bunde, pisane kape, visoke zimske čevlje, zaviti so v šale; v obleki je le dirigent, majhen možicelj, ki s hrbtom proti meni dela sunkovite, poudarjene gibe v obe smeri, kot bi hotel po mrzlem zraku razvleči komaj slišno testo glasbe. Pred mano je petnajst ali dvajset praznih vrst stolov, povsem spredaj sedi nekaj ljudi in posluša vajo. Iz reportažnega avtomobila prihaja nenaravno cvilenje Michaela Jacksona, orkester še ni priključen na ozvočenje in ne slišim, kaj igra. Naprej grem, glasba mi prihaja nasproti, vidim, kako moški za klavirjem zanosno počasi udarja po tipkah, kot bi iz svojih prstov na slavnosten obhod pošiljal paradne konje, violinisti pa zadaj šivajo tekočo toplo zaveso. Ne spoznam se na glasbo, ampak to pa že vem, da stopam v klavirski koncert Čajkovskega, trkanje tonov na mejo božjega ušesa. Usedom se v drugo vrsto, opazujem glasbenike in poslušam.

Dirigent ves čas ustavlja vajo in tuli na posamezne oddelke, brez potrebe, se mi zdi, in dvakrat ali trikrat protestno zažvižgam, ne da bi se kdo zmenil zame. Zebe me, kovinsko ogrodje stola je ledeno, čutim, kako mi s pikljajočo ostrino prodira v stegna. Za orkestrom se dvigujejo v zrak storžasti opečnati stolpi in hruškasti zvoniki cerkve Vasilija Blaženega, prepleteni z zeleno, belo in zlato barvo, iz tal ali od mavzoleja prihaja do mene zoprn vonj po trohnenju. Vem, da si umišljam, tanka opna moje zavesti je preveč raztegnjena in popušča, nič sem, ki ga veter razpiha na vse strani, prhka pest zemlje, iz katere se luskinasto luščijo okruški besed, razdražena kepa pepela, ki panično išče vonj po cvetovih marelice in pokošeni travi. Po zraku odzvanja visoka frekvenca, mi prebija ušesne membrane, vidim jo, kako cikcakasto vijuga po teminah veselja in neslišno prebija komete, planete in zvezde, kako šiva praznino na robu vesoljnega izdiha. Cerkveni stolpi dihaajo skoz reže med obroči glinastega mesa, oživljajo v mehka

DRUGI POLICIST: Tli? Ogenj? Kje vidiš ogenj, hej? Še frajle so mirne in spokojne kot štacunarke; stranke se sprehajajo kot po parku, in zvodniki na svojih obhodih so kot knjigarji, ki preverjajo, a so vse knjige na policah in a ni kdo katere ukradel. Kje vidiš ogenj, hej? Tipa ne bo nazaj sem, stavit grem, greva stavit za rundo pri šefici.

PRVI POLICIST: Domov pa je prišel še enkrat, potem ko je ubil očeta.

DRUGI POLICIST: Ker je imel opravke.

PRVI POLICIST: Kakšen opravke je imel?

DRUGI POLICIST: Mater ubit. Ko je to naredil, se ni več vrnil. In ker ni tu nobenega inšpektorja več za ubit, ga ne bo nazaj. Počutim se kot popoln butec; korenine mi poganjajo in listi na rokah in nogah. Čutim, kako se zarivam v asfalt. Greva hitro enega zvrnit k šefici. Vse je spokojno; vsi se mirno sprehajajo. A vidiš koga, ki bi bil tak kot morilec, a?

PRVI POLICIST: Morilec ni nikdar tak kot morilec. Morilec se mirno sprehaja med ljudmi, kot ti in jaz.

DRUGI POLICIST: Nor bi moral bit.

PRVI POLICIST: Morilec je sam po sebi nor.

DRUGI POLICIST: Nisem prepričan, nisem. So momenti, ko me skoraj zamika, da bi ubijal, jaz, ja.

PRVI POLICIST: Se pravi, da so momenti, ko si skoraj nor.

DRUGI POLICIST: Že mogoče, že mogoče.

PRVI POLICIST: Sem čisto prepričan.

Pride Zucco.

DRUGI POLICIST: Ampak tudi če bi bil nor in tudi če bi bil morilec, se ne bi nikoli mirno sprehajal po kraju svojega zločina.

PRVI POLICIST: Poglej tistega tipa.

DRUGI POLICIST: Katerega?

PRVI POLICIST: Tistega, ki se tam mirno sprehaja.

DRUGI POLICIST: Tu se vsi mirno sprehajajo. Mali Čikago je postal park, kjer bi se lahko žogali otroci.

PRVI POLICIST: Tistega, ki je oblečen v vojaški komplet.

DRUGI POLICIST: Ja, vidim ga.

PRVI POLICIST: Te na nikogar ne spominja?

DRUGI POLICIST: Že mogoče, že mogoče.

PRVI POLICIST: Bi rekel, da je on.

DRUGI POLICIST: Ni govora.

PUNCA opazi Zucca: Roberto. *Steče k njemu in ga objame.*

PRVI POLICIST: On je.

DRUGI POLICIST: Zdaj res ni nobenega dvoma.

PUNCA: Iskala sem te, Roberto, iskala; izdala sem te, jokala, tako sem jokala, da sem postala otoček sredi morja in me bodo zdaj zdaj preplavili zadnji valovi. Trpela sem; moje trpljenje bi lahko napolnilo vsa brezna na zemlji in se razlilo čez vulkane. S tabo hočem ostati, Roberto; pazit hočem na vsak utrip tvojega srca in na vsak tvoj dih: uho bom prislonila k tebi in poslušala kolesje tvojega telesa, na tvoje telo bom pazila, kot pazi mehanik na svoj stroj. Vse tvoje skrivnosti bom ohranila, tvoj kovček za skrivnosti bom; torba bom, kamor boš dajal svoje skrivne reči. Na tvoje orožje bom pazila, skrbela bom, da ne bo zarjavelo. Moj agent boš in moja skrivnost, in jaz bom na tvojih potovanjih tvoja prtljaga, tvoj nosač in tvoja ljubezen.

PRVI POLICIST *pristopi k Zuccu*: Kdo ste?

ZUCCO: Ubil sem svojega očeta, svojo mater, policijskega inšpektorja in otroka. Morilec sem.

Policista ga odvedeta.

XV. ZUCCO V SONCU

Slemenata streh jetnišnice, opoldne.

Ves prizor ne vidimo nikogar, razen Zucca, ko pleza na sleme.

Pomešani glasovi stražarjev in jetnikov.

GLAS: Roberto Zucco je pobegnil.

GLAS: Že spet.

GLAS: Pa kdo je pazil nanj?

GLAS: Kdo je bil zadolžen?

GLAS: Tepci smo izpadli.

GLAS: Ja, tepci ste izpadli. *Smeh.*

GLAS: Tišina.

GLAS: Pomagače ma.

GLAS: Ne; ravno zato, ker nima pomagačev, se mu zmerom posreči, da pobegne.

GLAS: Čisto sam.

GLAS: Čisto sam, kot junaki.

GLAS: Po hodnikih je treba pogledat.

GLAS: Najbrž se je kje potuhnil.

GLAS: V kakšni niši ždi in se trese.

GLAS: Ampak ne trese se pred vami.

GLAS: Zucco se ne trese, reži se vam v ksiht.

GLAS: Zucco se reži v ksiht vsemu svetu.

GLAS: Ne bo prišel daleč.

GLAS: To je moderna ječa. Iz nje se ne da pobegniti.

GLAS: Nemogoče.

GLAS: Absolutno nemogoče.

GLAS: Zucco je oplel.

GLAS: Mogoče je Zucco oplel, ampak ta hip leze po strehi in se vam reži v ksiht.

Zucco, do pasu gol in bos, pripleza na sleme.

GLAS: Kaj delate tam?

GLAS: Takoj pridite dol. *Smeh.*

GLAS: Zucco, opleli ste. *Smeh.*

GLAS: Zucco, povej. Zucco, kako napraviš, da nisi niti eno uro v ječi?

GLAS: Kako napraviš?

GLAS: Kje si zbegnil? Povej nam pot.

ZUCCO: Navzgor. Ni treba lest čez zidove, ker za vsakim zidom so drugi zidovi, in povsod je ječa. Po strehah je treba pobegniti, proti soncu. Nikoli ne bojo postavili zidu med soncem in zemljo.

GLAS: Pa pazniki?

ZUCCO: Paznikov ni. Dovolj je, da jih ne vidiš. Sploh pa jih lahko pet pograbilim z eno roko in jih zmečkam.

GLAS: Od kod maš to moč, Zucco, od kod maš to moč?

ZUCCO: Kadar grem naprej, se zaganjam, ne vidim preprek, in ker jih ne vidim, se same podrejo pred mano. Samoten sem in močan, nosorog sem.

GLAS: Ampak oče in mati, Zucco. Nad starše se ne sme dvigniti roke.

ZUCCO: Normalno je ubiti svoje starše.

GLAS: Ampak otrok, Zucco; otroka se ne sme ubiti. Sovražnike se ubije, tiste, ki se znajo braniti. Ne pa otroka.

ZUCCO: Nimam sovražnikov in nikogar ne napadam. Drugih živali ne zmečkam iz hudobije; ne vidim jih, zato jih pohodim.

GLAS: Maš denar? Maš kje skrit denar?

ZUCCO: Nimam ga, nikjer. Ne rabim denarja.

GLAS: Junak si, Zucco.

GLAS: Goljat je.

GLAS: Samson.

GLAS: Kdo je Samson?

GLAS: Baraba iz Marseilla.

GLAS: Spoznal sem ga v ječi. Res je zverina. Desetim hkrati je lahko razbil gobec.

GLAS: Lažeš.

GLAS: Samo s pestmi.

GLAS: Ne, z oslovsko čeljustjo. In ni bil iz Marseilla.

GLAS: Zajebala ga je ena ženska.

GLAS: Dalila. Štorija o laseh. Poznam.

GLAS: Zmerom je kakšna ženska, da izda.

GLAS: Brez žensk bi bili vsi na svobodi.

Sonce se iskreče dviga, izjemno svetlo. Zapiha močen veter.

ZUCCO: Pogledjte sonce. *Na dvorišču je popolna tišina.* Kaj nič ne vidite?

Ne vidite, kako se premika z ene na drugo stran?

GLAS: Nič ne vidimo.

GLAS: Sonce nas ščemi v očeh. Slepí nas.

ZUCCO: Glejte, kaj leze ven iz sonca. Spolovilo sonca: od tam prihaja veter.

GLAS: Kako? Da ma sonce spol?

GLAS: Držite gobce!

ZUCCO: Premaknite glavo: videli boste, da se premika z vami.

GLAS: Kaj se premika? Jaz nič ne vidim, da se kaj premika.

GLAS: Kako pa bi se kaj premikalo tam gor? Vse je od zdavnaj pritrjeno, pribito in dobro zaklinjeno.

ZUCCO: Izvir vetrov je.

GLAS: Nič več ne vidimo. Preveč svetlobe je.

ZUCCO: Obrnite obraze proti vzhodu in se bo premaknilo; in če jih obrnete proti zahodu, bo šlo za vami.

Dvigne se orkanski veter. Zucco se zamaje.

GLAS: Nor je. Padel bo.

GLAS: Nehaj, Zucco; gobec si boš razbil.

GLAS: Nor je.

GLAS: Padel bo.

Sonce se dviga, postaja slepeče kot žar atomske bombe. Nič več se ne vidi.

GLAS zavpije: Pada.

Prevedel Aleš Berger